

EDUKACJA MUZYCZNA (CZ. II)

Scenariusze zajęć muzycznych w szkole podstawowej

Teresa Wójcik

Piotr Kaja

Grażyna Kilbach

➤ SCENARIUSZ DLA KLASY I (2 godz. lekcyjne)

■ **Temat zajęć:** Wiosenna poleczka.

■ **Cel główny:** realizacja zabaw rytmiczno – ruchowych z piosenką.

■ **Cele operacyjne:**

Dziecko:

- śpiewa piosenkę *Wiosenna poleczka*,
- śpiewa z fonogestyki,
- realizuje rytmy tataizacją, gestodźwiękami i na instrumentach perkusyjnych,
- improwizuje dźwiękami (głosem, gestami) odgłosy przyrody,
- improwizuje ilustrację muzyczną do wiersza – na instrumentach, głosem,
- tańczy polkę.

■ **Metody:** analityczno – percepcyjna, problemowo – twórcza, ekspozycji, ćwiczeń praktycznych.

■ **Środki dydaktyczne:** wiersz: *Wiosna* H. Łochockiej, nagrania CD utworów: *Wiosenna poleczka* (sł. J. Soliński, muz. J. Kasprzyk), odgłosy wiosny (nagrania własne), *Wiosna* A. Vivaldiego; instrumenty perkusyjne, odtwarzacz CD, pianino.

■ **Przebieg zajęć:**

1. Powitanie muzyczne:

- nauczyciel śpiewa: dzień dobry dzieci (na melodii – wzorze),
- dzieci śpiewają: dzień dobry pani (podobnie).

2. Zabawa integracyjna:

- nauczyciel staje na środku klasy i rytmicznie klaszcząc (w dowolnym, prostym rytmie) powtarza: „Kto chce ze mną bawić się, musi klaskać w dłonie swe”,
- dzieci zaczynają podchodzić do nauczyciela i go naśladować,
- nauczyciel stopniowo wprowadza inne gestodźwięki przeplatane klaskaniem – tekst pozostaje ten sam.

3. Zabawy z gestodźwiękami – echo rytmiczne.

4. Ćwiczenia oddechowe z rurką, serwetką, balonikiem.

5. Gimnastyka buzi i języka, ćwiczenia dykcyjne.

6. Śpiew z fonogestyki – melodie – wzory.

7. Nauka piosenki:

- wysłuchanie piosenki śpiewanej przez nauczyciela (lub odtworzonej z nagrania),
- śpiew fragmentów z fonogestyki,
- śpiew piosenki z akompaniamentem.

8. Wysłuchanie wiersza: *Wiosna* H. Łochockiej

*Ile wiosna barw rodzi,
Ile błysków, odcieni,
Kiedy w stawie się co dzień
Nowym świtem rumieni?
Gra z pączkami w zielone,
Kwiatom główki rozchyła,
Wydobywa z osłonek
Wzorzystego motyla...
Ile wiosna ma głosów?
Czy je kiedy kto zliczył?
Gwizdów szpaków i kosów,
I pośpiewów słowiczych?
Splata nuty w piosence
Brzozom szemrze w warkoczach,
Piśnie dziobkiem pisklęcym,
Z bocianami klekocze...
Ile wiosna ma woni,
Jakim wiatrem powiewa?
Pachnie płatkami jabłoni
I listkami na drzewach,
Świeżą ziemią, strumieniem,
Kaczeńcami na łące.
Pachnie światłem czy cieniem?
Kroplą deszczu – czy słońcem?
Ile wiosna ma wzruszeń,
Czy kto zliczył właściwie?
Westchnień lekkich jak puszek,
Kolorowych zdziwień?
Jak wyrazić ją prosto
W barwie, w nutach i w słowie?
Ile odmian ma wiosna?
Kto wie, niechaj odpowie.*

9. Odgłosy wiosny:

- samodzielne odtwarzanie dźwiękami odgłosów wiosny (bocian, żaba, skowronek, wietrzyk, deszcz itp.),
- odtworzenie odgłosów wiosennej przyrody z nagrań – muzyczna zgadywanka,
- wysłuchanie fragmentu *Wiosny* A. Vivaldiego.

10. Tworzenie ilustracji muzycznej do wiersza – improwizacje głosowe i instrumentalne.

11. Nauka akompaniamentu do piosenki:

- nauka w grupach, tatażacją rytmów do akompaniamentu,
- 1 grupa dwie ćwierćnuty, 2 grupa dwie ósemki, ćwierćnuta,
- realizacja gestodźwiękami: 1 grupa – uderzanie o uda, 2 grupa – klaskanie, w czasie przygrywki solista realizuje półnuty imitując grę na talerzach rękami,

- realizacja na instrumentach: 1 grupa – trójkąty, 2 grupa – klawesy, solista realizuje półnuty na talerzach,
- śpiew z akompaniamentem perkusyjnym.

12. Tańczymy poleczkę.

POLECZKA

- **wstęp:** ustawienie w kole wiązany,
- **1 zwrotka:** krok polkowy po kole w I kierunku tańca,
- **przygrywka:** ustawienie parami w trzymaniu zamkniętym po obwodzie koła,
- **2 zwrotka:** polka w małych kółeczkach w II kierunku tańca,
- **przygrywka:** pary ustawiają się na obwodzie koła – jedno dziecko twarzą do środka, drugie tyłem do środka koła, twarzami do siebie,
- **3 zwrotka:** zewnętrzne koło krokiem polkowym po obwodzie w I kierunku tańca, 1 okrążenie aż do swojego partnera, dzieci w kole wewnętrznym w miejscu w rytmie ćwierćnut klaszczą w podnoszone raz prawe, raz lewe udo,
- **przygrywka:** trzymanie zamknięte w parach, twarzami do siebie, ręce szeroko w bok,
- **4 zwrotka:** cwałem bocznym po kole, w I kierunku ruchu do końca piosenki.

➤ SCENARIUSZ DLA KLASY IV (2 godz. lekcyjne)

■ **Temat zajęć:** Tańce polskie – kujawiak, oberek.

■ **Cel główny:** poznanie polskich tańców ludowych.

■ **Cele operacyjne:**

Dziecko:

- poznaje kujawiaka i oberka, określa ich cechy charakterystyczne,
- śpiewa kujawiaka i oberka,
- określa charakter muzyki,
- tańczy podstawowe kroki i figury kujawiaka i oberka,
- wykonuje starannie ćwiczenia oddechowe, emisyjne i dykcyjne.

■ **Metody:** podająca, ekspresyjna, ćwiczeń praktycznych.

■ **Środki dydaktyczne:** nagrania i nuty kujawiaka *Czerwone jabłuszko* oraz nagrania innych kujawiaków, nagrania oberka *Cebulka* i nagrania innych oberków, nagrania tańców na DVD, odtwarzacz CD (ewentualnie DVD), pianino, instrumenty perkusyjne.

■ **Przebieg zajęć:**

1. Powitanie na melodię *Czerwone jabłuszko*:

- nauczyciel śpiewa: Witam dziś was dzieci,
- dzieci śpiewają: My witamy panią.

2. Wysłuchanie piosenki *Czerwone jabłuszko* z częścią oberkową w wykonaniu nauczyciela lub z nagrania. Pytania do uczniów:

- Na ile części można podzielić ten utwór?
- Jaki charakter mają te części?

3. Omówienie cech tańców: kujawiak i oberek.

Nauczyciel prezentuje uczniom nagrania kujawiaka i oberka. Należy zwrócić uwagę na charakter melodii, metrum, tempo obu tańców oraz kontrast między nimi. Uczniowie wykonują charakterystyczne rytmy obu tańców.

Wskazane byłoby odtworzenie nagrań z zapisem filmowym tych tańców.

4. Ćwiczenia oddechowe, emisyjne – na fragmentach melodii piosenki.

5. Uczniowie, z pomocy nauczyciela, śpiewają kujawiaka *Czerwone jabłuszko*.

6. Zagranie kujawiaka *Czerwone jabłuszko*:

- na fletach prostych: wspólne zagranie zwrotki,
- na instrumentach perkusyjnych akompaniament rytmiczny do melodii, granej przez nauczyciela, na wybranym instrumencie melodycznym.

7. Zatańczenie prostych kroków kujawiaka – chód (do wysłuchanego przykładu muzycznego). Tańczymy kujawiaka – można figury z układu dowolnie zestawiać i powtarzać.

KUJAWIAK

Wstęp

TAKTY 1-7	DZ.	wchodzą krokiem kujawiakowym po kole, ręce za spódniczki
TAKT 8		przytup twarzą do środka koła, ręce na biodra
	CHŁ.	czekają
TAKTY 9-16	DZ.	t 9 prawa noga krok w bok z przeniesieniem ciężaru ciała
		t10 przeniesienie ciężaru ciała na lewą nogę
		t 11 trzy kroki po kole w I kierunku ruchu
		t 12 przytup tyłem do środka koła
		t 13-14 tak jak 9-10 ale tyłem do środka koła
		t 15-16 wyjście z koła na zewnątrz do partnera, chwyt do śpiącej
	CHŁ.	t 9-15 krok kujawiakowy po kole zewn.
		t 16 przyp, chwyt do śpiącej
TAKTY 17-24		„ŚPIĄCA” 4 razy (1 krok przez 2 takty)
		trzymanie zamknięte, ręce kierunkowe proste, podane, głowa
		DZ. na ramieniu CHŁ.
		t 1 na raz krok nogą kierunkową w I kierunku ruchu, na dwa,
		trzy – noga odkierunkowa przesuwa się środkiem w kierunku
		ruchu
		t 2 od nogi odkierunkowej trzy kroki kujawiaka na koniec
		czwartej śpiącej trzymanie zamknięte – okrągłe (łokcie na wy-
		sokości ramion, lekko ugięte, okrągłe, ręce DZ. leżą na rękach
		CHŁ.)
TAKTY 25-31		„KOLEBANY” – po kole obroty parą (1\2 obrotu na każdy
		takt) z pochyleniem do nogi kierunkowej
TAKT 32		przytup twarzą w kierunku ruchu [I], trzymanie otwarte
TAKTY 33-44		„OD SIEBIE – DO SIEBIE” z obrotem 3 razy (1 figura
		przez 4 takty)
		t 1 od siebie 3 kroki

- t 2 do siebie 3 kroki
t 3 CHŁ. 3 kroki z rękami w dół-skos po kole
DZ. 3 krokami obrót na zewnątrz w kierunku ruchu
t 4 przytup trzema krokami, ponownie chwyt za ręce
- TAKTY 45-48 ustawienie w dwie linie – szachownicę, twarzą do widowni,
DZ. przed CHŁ.
CHŁ. trzyma DZ. w pasie, DZ. za spódnicę
- TAKTY 49-56 4 takty zmiana miejsc
4 takty powrót
- TAKTY 57-63 „ZAGŁADANA” przenoszenie ciężaru ciała raz na jedną,
raz na drugą nogę – kontra, CHŁ. „zagłada” do DZ.; pierwsze
DZ. w prawo
- TAKT 64 zwrot DZ. do CHŁ., przytup, trzymanie zamknięte, szerokie –
ręce w bok, proste
- TAKTY 65-80 „KOŁYSANA Z OBROTEM” 4 razy
t 1 DZ. w prawo (CHŁ. w lewo)
t 2 w drugą stronę
t 3 obrót razem w prawo DZ.
t 4 przytup trzema krokami
- TAKTY 81-96 zejście I CHŁ. dookoła krokiem kujawiaka 8 taktów, DZ. 8 taktów
kołysana 8 taktów zejście krokiem kujawiaka
zejście II 16 taktów razem, „OD SIEBIE-DO SIEBIE” bez obrotu

8. Ćwiczenia dykcyjne – ze zmianami tempa.

9. Zaśpiewanie oberka *Cebulka*:

- prezentacja utworu przez nauczyciela lub z nagrania,
- recytacja rytmiczna najpierw wolno, potem coraz szybciej,
- realizacja przygrywki:
rytm – gestodźwiękami, na instrumentach perkusyjnych,
melodia – na pianinie lub keyboardzie (zagrana przez nauczyciela lub wybrane-
go ucznia),
- śpiewanie (można z podziałem klasy na grupy, np. dziewczęta śpiewają tekst
dziewczyny, a chłopcy – kawalera),
- można wprowadzić elementy ruchu: obroty, bieg w miejscu – przy śpiewie z po-
działem klasy na grupy (jedna grupa śpiewa, druga wykonuje ruch) lub prosty
układ taneczny według opisu *Cebulka*

CEBULKA (rzeszowskie)

Opis tańca: Pary stoją na obwodzie koła, zwrócone twarzą w kierunku ruchu. Chłopcy po stronie wewnętrznej, dziewczynki – po zewnętrznej. Ręce z tyłu skrzyżowane w pasie, druga ręka wzniesiona w górę, lekko w skos.

Wstęp

Figura I 3 x 8 taktów Pary biegną (trzy kroki w takcie) po obwodzie koła, poruszając wzniesionymi do góry dłońmi (trzeptanie); w 8 takcie przytup, zmiana kierunku (obróć w stronę chłopca).

Wstęp
Figura II 3 x 8 taktów Tańczący opierają sobie wzajemnie ręce na barkach i obracają się tym samym krokiem w prawo (8 taktów), w lewo (8 taktów), w prawo (8 taktów).

Wstęp
Figura III 3 x 8 taktów Trzymanie otwarte (jak w figurze I). Pary obracają się w koło, przy tym chłopiec idzie tyłem, a dziewczynka przodem. W 8 takcie przytup, zmiana kierunku – puszczają oboje ręce, robią półobrót, po czym chłopiec chwyta dziewczynkę lewą ręką. W dalszych obrotach chłopiec zawsze idzie tyłem. 8 taktów i znów zmiana kierunku.

Wstęp
Powtórzenie figury I

Wstęp
Powtórzenie figury II

Wstęp
Figura IV 3 x 8 taktów Dziewczynki uciekają *wężem*, trzymając się za spódniczki. Chłopcy biegną za nimi, nisko pochyleni z rękami wyciągniętymi, jakby chcieli złapać swe tancerki.